

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Полтавський державний аграрний університет

Кафедра обліку і оподаткування

**«БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ
В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН»**

**Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-
практичної конференції**

ПОЛТАВА 2024

УДК 657

Бухгалтерський облік, контроль та аналіз в умовах інституційних змін:
Збірник наукових праць VII Всеукраїнської науково-практичної конференції.
31 жовтня 2024 р., м. Полтава, / Полтавський державний аграрний університет.
Полтава: ПДАУ, 2024. 1495 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Голова організаційного комітету: **КАНЦЕДАЛ НАТАЛІЯ** – к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Секретар організаційного комітету: **ЛЕГА ОЛЬГА** – к.е.н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

Члени організаційного комітету:

ГНАТИШИН ЛЮДМИЛА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

ДУБІНІНА МАРИНА – д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування Миколаївського національного аграрного університету

ЗАЙЦЕВ ЮРІЙ - д.е.н., професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ЗОЛЯ ОЛЕКСІЙ - д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

КОБСЛЄВА ТЕТЯНА – д.е.н., професор, професор кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

ПЕРЕРВА ПЕТРО - д.е.н., професор, завідувач кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

СЛАВКОВА ОЛЕНА - д.е.н., професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування Сумського національного аграрного університету

СУК ПЕТРО - д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут»

ХОМИН ПЕТРО – д.е.н., професор, професор кафедри обліку та аудиту Тернопільського національного університету ім. Івана Пулюя

АРАНЧІЙ ДМИТРО - к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

БЕЗКРОВНИЙ ОЛЕКСАНДР – декан факультету обліку та фінансів, к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Полтавського державного аграрного університету

ГУБАРИК ОЛЬГА - к.е.н., доцент, в.о. зав. кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою, Дніпровського державного аграрно-економічного університету

ПРИЙДАК ТЕТЯНА– к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

ПРОКОПИШИН ОКСАНА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування Львівського національного університету природокористування

СКИБА ГАННА - к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування Навчально-наукового Інституту управління, економіки та бізнесу «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

СТАМАТ ВІКТОРІЯ - к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Миколаївського національного аграрного університету;

ЯЛОВЕГА ЛЮДМИЛА – к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Полтавського державного аграрного університету

© Автори, 2024

© Кафедра обліку і оподаткування, 2024

© Полтавський державний аграрний університет, 2024

КАЩЕНА НАТАЛІЯ, д.е.н, професор,
завідувач кафедри обліку, аудиту та оподаткування.

НЕСТЕРЕНКО ІРИНА, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування.

Державний біотехнологічний університет, м. Харків.

ВЕКТОРИ РОЗБУДОВИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ НА ОСНОВІ ШІ

Безпекова модифікація об'єктів бухгалтерського обліку та їх відображення в системі первинного, аналітичного і синтетичного обліку потребує інтеграції технологій штучного інтелекту (ШІ) для забезпечення ефективного моніторингу, виявлення аномалій і захисту даних. Реалізація політики захисту інформації дозволяє зміцнити економічну безпеку підприємства і підвищити якість інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами. Економічна безпека як багатофакторне явище пов'язана з модифікацією всіх груп об'єктів обліку шляхом розроблення системи специфічних первинних документів, внесення змін до чинного Плану рахунків і формування системи кореспонденції рахунків з метою впровадження безпеко-орієнтованої облікової політики підприємства [1, с. 33].

Дослідники В. Дерій та М. Гуменна-Дерій доводять, що «майбутній розвиток людства нині важко собі уявити без повсюдного використання й удосконалення інформаційно-комп'ютерних технологій, що базуються на широкому застосуванні комп'ютерної техніки, мережевих комунікацій, та штучного інтелекту» [2, с. 211]. Так, одним із найважливіших застосувань ШІ у сфері бухгалтерського обліку є боротьба з фінансовими шахрайствами. Відомі компанії, такі як Deloitte та PricewaterhouseCoopers (PwC), використовують ШІ для моніторингу фінансових операцій і автоматизованого виявлення аномалій у бухгалтерських даних. ШІ-системи аналізують величезні обсяги фінансових транзакцій і можуть виявити атипові операції, що можуть бути свідченням шахрайства або зловживань. Visa та Mastercard використовують системи ШІ для захисту від фродів у режимі реального часу, що дозволяє миттєво блокувати підозрілі транзакції та попереджати витіки фінансових даних [3, с. 484]. Також у світовій практиці ШІ використовується для аналізу великих обсягів бухгалтерських даних, що дозволяє швидко ідентифікувати можливі загрози. Так, компанія SAP інтегрує ШІ у свої бухгалтерські програмні рішення, що дозволяє автоматично виявляти недостовірні операції та мінімізувати ризики помилок або маніпуляцій. Установи, що працюють у фінансовому секторі, все більше впроваджують багаторівневі системи автентифікації на основі ШІ для захисту фінансових облікових даних. Такі системи можуть комбінувати кілька рівнів захисту, наприклад, біометричні дані (розпізнавання обличчя або відбитків пальців), одноразові паролі та аналіз поведінки користувачів. Відомі банки, такі як HSBC і JPMorgan Chase, використовують ШІ для посилення систем управління доступом до облікових даних, що дозволяє оперативного блокувати підозрілу активність і забезпечувати

максимальний рівень захисту фінансових звітів і транзакцій.

Зазначимо, що поєднання ШІ з блокчейн-технологіями значно підвищує рівень захисту бухгалтерських облікових записів. Блокчейн забезпечує прозорість і незмінність записів, а ШІ — автоматичний моніторинг транзакцій та швидке виявлення аномалій (компанія Ernst & Young (EY), використовує блокчейн у поєднанні зі ШІ для захисту фінансової звітності клієнтів).

Поява надсучасних цифрових технологій та їх вплив на економіку визначають вектори розвитку інформаційної безпеки бухгалтерських облікових даних на основі штучного інтелекту, насамперед це:

1. *Адаптивні системи виявлення загроз.* ШІ здатен виявляти загрози в режимі реального часу, аналізуючи фінансові операції та поведінкові патерни користувачів бухгалтерських систем. Так, система може виявити, що користувач виконує дії, що не характерні для його попередніх сесій, і автоматично заблокувати доступ до облікових даних або вимагати додаткову автентифікацію.

2. *Превентивне виявлення фінансових ризиків.* ШІ-системи можуть аналізувати не тільки минулі операції, але й прогнозувати можливі ризики, пов'язані з обліковими даними та фінансовими транзакціями. Відповідні алгоритми можуть оцінювати кредитоспроможність клієнтів на основі їхньої поведінки у фінансових системах, що дозволяє запобігати ризикам у майбутніх транзакціях.

3. *Інтеграція ШІ з хмарними системами.* Використання хмарних технологій для ведення бухгалтерського обліку стає дедалі поширенішим. Інтеграція ШІ з хмарними платформами, такими як QuickBooks або Xero, дозволяє автоматично контролювати доступ до облікових даних і забезпечувати їхній захист на всіх етапах обробки.

4. *Автоматизоване управління бухгалтерськими звітами.* ШІ може автоматично генерувати бухгалтерські звіти на основі даних з різних джерел і перевіряти їх на відповідність вимогам регуляторних органів, що значно зменшує ризик помилок у звітності задля уникнення штрафних санкцій.

Неодмінною складовою побудови системи обліку сучасних підприємств має стати ефективна системи управління цифровими ризиками і загрозами інформаційної безпеки (кібербезпеки) підприємств [4, с. 310]. В умовах сучасних кіберзагроз питання інформаційної безпеки стає особливо актуальним для підприємств України. Впровадження ШІ для захисту бухгалтерських облікових даних відкриває значні перспективи, зокрема в таких напрямках як: посилення фінансової кібербезпеки державних установ (важливо впроваджувати автоматизовані системи управління фінансовими операціями, зокрема з використанням ШІ для аналізу державних фінансових даних та попередження загроз); співпраця з міжнародними партнерами (необхідно скористатися досвідом міжнародних організацій і компаній, що активно впроваджують ШІ для захисту облікових даних, а співпраця з такими організаціями, як Європейський союз або НАТО, дозволить Україні інтегрувати найкращі практики захисту даних): розвиток вітчизняного ІТ-сектору, який

може стати ключовим рушієм у розробці рішень на основі ШІ для захисту облікових даних. Інвестиції в цю сферу сприятимуть створенню нових робочих місць і підвищенню рівня кібербезпеки.

Сучасні кіберзлочинці володіють технологічним рівнем, порівняним із провідними ІТ-компаніями, та швидко пристосувалися до атак на хмарні технології, використання інструментів штучного інтелекту і проникнення у найбільш захищені бази даних. Тому необхідно посилити акцент на безпеку облікових даних, впроваджуючи надійні заходи захисту та постійно оновлюючи методи протидії кіберзагрозам. Це включає розробку та впровадження багаторівневих систем контролю доступу, застосування технологій шифрування, регулярний моніторинг активності в мережі, а також використання штучного інтелекту для автоматизованого виявлення і запобігання потенційним атакам.

Таким чином, в сучасних умовах цифрової трансформації бізнесу, однією з найважливіших сфер, що потребує забезпечення інформаційної безпеки, є бухгалтерський облік. Облікові дані містять інформацію, яка є критично важливою для підприємств і часто є об'єктом атак кіберзлочинців. Захист цих даних, включно з фінансовою звітністю, транзакціями та іншими важливими обліковими записами, стає першочерговим завданням для вітчизняних підприємств. Штучний інтелект має значний потенціал у вирішенні цих завдань, забезпечуючи не лише виявлення загроз, а й розробку превентивних заходів для захисту облікових даних. Світовий досвід демонструє ефективність використання ШІ в кібербезпеці, що відкриває нові перспективи для України у створенні більш захищеної цифрової інфраструктури, зміцненні національної безпеки та підвищенні стійкості до кіберзагроз.

Список використаних джерел:

1. Ковалевська Н.С., Нестеренко І.В., Янчева І.В., Лопін А.О. Диджиталізація обліково-аналітичного забезпечення природоохоронної діяльності підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2021. Вип. 1 (33). С. 32–43.
URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/3302/1/%2b%d1%80%d0%b5%d0%bf.3.pdf>
2. Василішин С. І. Обліково-аналітичне забезпечення в системі ризиків та загроз економічної безпеки аграрних підприємств України : монографія. Харків. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид», 2020. 419 с.
URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/9849>
3. Кащена Н.Б., Нестеренко І.В. Цифровізація та екологізація інноваційного розвитку бізнесу: маркетингові аспекти повоєнного відновлення. *Маркетинг у підприємстві, біржовій діяльності та торгівлі в SMART-суспільстві: управлінський, інноваційний та методичний виміри* : колективна монографія / За наук. ред. І.В. Перезової. Львів: Видавець Кошовий Б.-П.О., 2023. С. 482-504. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/31522>
4. Tytenko L. Economic security as an element of strategic management system: accounting and analytical aspect. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2018. № 3. Vol. 4. С. 309–318.

